

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

אנואר סולימאן ארבאב איסמעיל ואח'
על ידי ב"כ עוה"ד עודד פלר ואח'
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב
טלפון: 03-5608185; פקסי: 03-5608165

בג"ץ 4581/15

העותרים

נ ג ד

נציב בתי הסוהר ואח'
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466305; פקסי: 02-6467011

המשיבים

הודעה מעדכנת מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 17.3.2016, מתכבדים המשיבים להגיש הודעה מעדכנת מטעמם.
2. כזכור, עניינה של העתירה, בקשת העותרים כי המשיבים "יאפשרו לשוהים ב"מרכז השהייה חולות" להכניס למתקן מוצרי מזון, ומדוע לא יתאפשר להם להכין את מזונם ולצרוך אותו במתקן".
3. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד בעת הדיון בעתירה, והערות כבוד שופטי המותב, שבו המשיבים ובחנו את הסוגיה מושא העתירה.
4. בין היתר, התקיימה בימים האחרונים ישיבה בסוגיה זו אצל המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ), בהשתתפות נציגים מפרקליטות המדינה, מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, שירות בתי הסוהר, רשות האוכלוסין וההגירה, המשרד לביטחון פנים, משרד האוצר ורשות מקרקעי ישראל. זאת, על מנת לבחון את כלל ההיבטים הכרוכים בסוגיה זו. בנוסף נועצו המשיבים גם במשרד הבריאות.
5. בכלל זה, בחנו המשיבים שתי חלופות למתווה הקיים. חלופה אחת היא בישול על ידי שוהים במרכז השהייה עצמו, וחלופה שנייה, יצירת מתחם, בסמוך למרכז השהייה, בו יתאפשר בישול באופן כזה או אחר.
5. טרם שנידרש לקשיים שהתעוררו בחלופות אלו, יבקשו המשיבים להקדים ולאמר.

6. מאז הוגשה עתירה זו, ותגובת המשיבים לה, בחודש יולי 2015, חל שינוי בתשתית המשפטית, וכתוצאה מכך, גם במציאות העובדתית, של מציאות חייהם של השוהים במרכז השהייה חולות.

7. ביום 11.8.2015 ניתן פסק דינו של בית משפט נכבד זה בבג"ץ 8665/14 **דסטה נ' הכנסת** (להלן – **פס"ד דסטה**). בפסק הדין, בוטלו (בדעת רוב) הוראות סעיפים 32ד(א) ו-32כא לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954 (להלן – **החוק**) אשר קבעו את התקופה המרבית להחזקה במרכז השהייה.

בהתאם, תוקן החוק, וכיום תקופת השהייה המקסימאלית במרכז השהייה עומדת על שנה. ממילא, וכפי שעלה גם בדיון בפני בית המשפט הנכבד, העותר הפרטני היחיד שעתר לבית משפט נכבד זה אינו שוהה עוד במרכז השהייה חולות.

נזכיר, כי עוד טרם לכך, כבר בפסק הדין בבג"ץ 8245/13 **גבריסלאסי נ' הכנסת** (פסק דין מיום 22.9.14) בוטלה ההוראה אשר חייבה חתימה נוספת של השוהים במרכז, במהלך שעות היום.

8. תוצאת הדברים היא שהשוהים כיום במרכז השהייה שוהים במרכז לכל היותר תקופה מקסימאלית של שנה. לצד זאת, השוהים יכולים לצאת ולהכנס בפתחיו של המרכז במהלך כל שעות היום, ולשהות כל היום מחוץ למרכז השהייה. בהיות השוהים מחוץ למרכז השהייה, הם יכולים לרכוש ולצרוך כל מזון שהוא, מכל סוג שהוא בהתאם לטעמים האישי, והכל כפי שנוהגים הלכה למעשה, כמפורט בעתירה עצמה.

מרכז השהייה פתוח ליציאה לאורך כל שעות היום - החל מהשעה 06:00 בבוקר ועד לשעות הערב המאוחרות. בין השעות 20:00 ל-22:00 על השוהים להתייצב במרכז לצורך רישום נוכחות ולשהות במתקן בשעות הלילה (החל מהשעה 22:00).

בהתאם לנתוני מרכז השהייה, בממוצע, יש מדי יום כ-4000 כניסות ויציאות משעריו של המרכז.

נציין עוד כי נכון ליום 20.4.2016 שוהים במרכז 3,021 מסתננים אשר קיבלו הוראות שהייה.

9. לעמדת המשיבים, לכלל היבטים אלו – משך השהייה המקסימלי של שוהה במרכז, ואפשרות התנועה המלאה במהלך היום – יש השלכה של ממש באיזון בין כלל השיקולים הנדרשים לעניין.

10. והערה נוספת, טרם שנידרש לגופם של דברים. כאמור לעיל, אין בפנינו כעת עותר פרטני. בעת הדיון בפני בית המשפט הנכבד הבהיר ב"כ העותרים כי ישנם שוהים פרטניים שהגיעו לדיון (ולמיטב הזכרון, אחד או שניים).

המשיבים אינם ממעיטים מפועלן של העותרות 2-4. ואולם, הסעד שמבקשות העותרות יטיל למעשה גם חובות על אוכלוסיית השוהים במרכז השהייה.

11. למעשה, העותרות מבקשות להחליף את ההסדר הקיים, במסגרתו מספק המרכז לשוהים את כל צרכיהם ובכלל זה מזון, בהסדר אחר בכל הנוגע למזונם של העותרים. כל הסדר חלופי שכזה, ידרוש מהשוהים השקעת משאבים מצידם – קניית מצרכים, עיבוד המזון והכנתו וכלל הטיפול בעניין זה.

המשיבים יטענו, בכבוד הראוי, כי עתירה ציבורית אינה המתכונת המתאימה להכרעה בסוג זה של טענות וסעדים מבוקשים, המטיל חובות על "עותרים" פוטנציאליים, אשר אינם לפנינו.

12. נבתן כעת את האפשרויות השונות אשר הוצעו בעתירה, ואשר בחנו המשיבים.

ראשית, לעניין הכנסת מזון מעובד על ידי השוהים לתוך תחומי המרכז.

סעיף 32ה(א) לחוק קובע:

"במרכז השהייה יסופקו לשוהה תנאי מחיה הולמים,
ובכלל זה שירותי בריאות ורווחה".

כלומר, מנהל המרכז ועובדיו אחראים, למעשה, על בריאותם של השוהים במרכז השהייה.

13. סעיף 32י.(א) לחוק קובע:

"מנהל המרכז, באישור הנציב, יקבע את ההוראות
הדרושות לצורך הפעלת המרכז וניהולו ולצורך שמירה על
הביטחון, הבטיחות, הסדר והמשמעת במרכז, ובין השאר
בעניינים אלה..."

כלומר, בסמכותו של מנהל מרכז השהייה הפתוח, כמי שמנהל את המקום ומופקד על שלומם ובריאותם של השוהים, לקבוע כללים בדבר הכנסת ציוד למרכז. כך אכן נעשה ברשימת פרטים מותרת, המותאמת לצריכה מבוקשת ובאופן שאינו פוגע בבטיחות, גהות, בריאות ובטחון במרכז השהייה.

14. הכנסת מוצרים, בדגש על מוצרים ממשפחת החי, כמו גם ירקות, פירות, תבלינים או כל מוצר שאינו בפיקוח ובתנאי שימור ואחזקה ראויים, עלולה לגרום להתפרצות מחלות והרעלות מזון המונית.
- כפי שפורט בתגובות המדינה שהוגשו בהליך זה, אין המדובר בחשש תלוש מהמציאות. עד כה, אירעו מספר מקרים שהתגלתה הרעלת מזון אצל שוהים במרכז, כשלמיטב הבדיקה, אין מקורו של המזון הקלוקל באוכל שמספק מרכז השהייה.
- אפשרות הכנסתו של מזון לתחומי המרכז יביא לאובדן הפיקוח של מנהל המרכז בכל הנוגע להיבט בריאותי ובטיחותי חשוב זה.
15. נדגיש, למען הסר ספק, כי מטעמים אלה האיסור על הכנסת מזון הוא כללי, וחל גם על העובדים והמשרתים בו, וגם על מבקרים במרכז, ולא רק על השוהים בו.
16. נבהיר, ונפרט בעניין זה בהמשך, בכל הנוגע לחלופה אחרת, כי מדיניות זו של המשיבים נובעת דווקא מייחודו של מרכז השהייה, ולא "מהיקש" אשר עושים המשיבים ממתקני כליאה.
- המדובר במרכז מוגדר, בו שוהים מי שאינם מחוייבים לשהות בו במהלך היום, ואשר חרף זאת, האחריות על שלומם ובריאותם בעת שהותם במרכז היא על כתפי המשיבים.
- כך, באשר לסעד המבקש לאפשר הכנסת מזון על ידי השוהים.
17. באשר להכנת מזון על ידי השוהים במרכז השהייה.
- בעניין זה, בחנו המשיבים שתי חלופות אפשריות. האחת, לאפשר בישול בתוך מרכז השהייה, במתחמים מוגדרים. החלופה האחרת, לאפשר בישול מחוץ לתחום המרכז, במקום שיוגדר לצרכים אלו.
18. באשר לבישול בתוך מרכז השהייה. בבחינת חלופה זו, נמצאו מספר קשיים של ממש.
19. ראשית, מרכיביו של בישול זה. ביחס לכך, הרחבנו אודות הקשיים המתעוררים בהכנסת מצרכי מזון לתוך מרכז השהייה. קושי של ממש זה מתעורר גם בחלופה זו.
20. לאחר מכן, עיבודם של מצרכים אלו. למשיבים אין, ולא תהיה שליטה, על אופן העיבוד. ממילא, עניין זה נושא השלכות בריאותיות מובהקות על השוהים בעת שהייתם בתוך תחומיו של מרכז השהייה.

21. לעניין זה, מצטרף העניין הבטיחותי של העיסוק באש. רובם המוחלט של השוהים במרכז השהייה, בחרו להותיר עימם את הציוד עימו הגיעו למרכז השהייה, ולא לאחסנו במחסנים אשר המשיבים העמידו לצורך זה. בנסיבות אלו, ישנו ציוד רב, אשר חלקו דליק, המוחזק על ידי השוהים בחדריהם.

בשים לב לעובדה זו, וכן לחיבורי החשמל המאולתרים הנעשים כבר כיום במרכז השהייה על ידי השוהים, הרי שלהערכת מנהל המרכז, הוספת האפשרות לבשל בתוך תחומי המרכז תביא, בסבירות גבוהה, לשריפה בתוך תחומי המרכז, והתפשטותה לכל עבר, תוך סיכון השוהים.

דברים אלו יפים, בשינויים המתחייבים, גם ביחס לשימוש בגז.

המשיבים אינם מרחיבים בשלב זה על ההשלכות האפשריות של סעד כזה על מערכת החשמל במקום, ואולם אף במישור זה, נודעות השלכות לסעד אותו מבקשים העותרים.

22. יתר על כן, בישול במקום מחייב שימוש בכלים מסוגים שונים, ובכלל זה, לדוגמה, סכינים וחפצים חדים אחרים. דעת לנבון נקל כי חפצים חדים, כמו סכינים, עלולים לשמש לפגיעה בביטחון השוהים, ברכוש ובנפש.

23. העותרים הציעו בעתירתם "חלופות" שונות בדבר העמדה של מקומות בישול ושמירה על בטיחות וגהות, כמו גם "מערך ביטחון" אשר יהיה באחריות השוהים.

24. כפי שצינו המשיבים בתגובתם המקדמית, עיקרון של חלופות מוצעות אלו מקורו בחוסר ידיעה ובחוסר הבנה של תפעולו של מרכז השהייה, כמו גם הבנת מכלול השיקולים הכרוכים בהפעלת מרכז השהייה.

במרכז זה יכולת האכיפה על השוהים מצומצמת, וזאת בעיקרו של דבר, בהעדר הגבלה כלשהי על תנועתם של השוהים במרכז, בשטחים נרחבים, ובקשרים שבין קבוצות השוהים השונות. לצד זאת, הצורך לעבור באופן מיידי ממצב של שיגרה למצב של חרום והפרות סדר, כפי שהוכח בכמה וכמה אירועים בעבר, מחייב אף הוא הערכות מתאימה.

בנסיבות אלו, ההשוואה העולה לאורך העתירה למתקני כליאה אינה ממין העניין, נוכח יכולת האכיפה, השליטה והתגובה של גורמי אכיפה במתקנים כליאה סגורים ומוגבלים ותחת הוראות קפדניות. זאת, לצד ההבחנה הברורה בין אוכלוסייה השוהה במתקני הכליאה, לבין אוכלוסיית השוהים במרכז השהייה הפתוח, אשר מרבית שעות היממה יכולים לשהות מתוך לכותלי המרכז ולבחור לעצמה את מזונה. ממילא, האיזון אותו יש לערוך בכל אחד מהמקרים הוא אחר ושונה.

25. הסמכויות המצויות בידיו של מנהל המרכז בהיבט המשמעותי פחותות באופן משמעותי מאלו שבמתקני כליאה, ובדין, שכן אין המדובר באסירים. עם זאת, עניין זה משליך על מרחב האפשרויות שהמרכז יכול להציע לשוהים מלכתחילה, כולל בענין הכנת מזונם.
- כלומר, בהעדר כלים משמעותיים של ממש, מלכתחילה על מנהל מרכז השהייה לבחון היטב את השלכותיהן האפשריות של כל פעולה ופועלה שמתבצעת על ידי השוהים, על מנת למנוע מראש אפשרות של התפתחות משמעותית.
26. זאת ועוד. האוכלוסייה במרכז השהייה היא אוכלוסייה הומוגנית. בנסיבות אלו, אפשרויות השליטה והפיקוח של מנהל המרכז וצוותו אל מול אוכלוסייה מגובשת נמוכות מלכתחילה, ומחייבות מניעה מקדימה של גורמי חיכוך.
27. כך, באשר לחלופה ולפיה יתאפשר לשוהים לבשל במרכז השהייה.
28. באשר לחלופה של בישול מחוץ לתחומי המרכז. ככלל, האחריות למתרחש מחוץ לכותלי המרכז אינה מסורה למנהל המרכז. עם זאת, המשיבים, כרשות מרשויות המדינה, מחויבים, כמובן, לפעול על פי הדין, ולא לאפשר את הפרתו.
29. העותרים אינם מנועים, מחוץ לכותלי המרכז, לפעול באופן העולה בקנה אחד עם הדין. עם זאת, וכפי שפורט בתגובה אשר הגישו המשיבים לפני הדין, הניסיון מלמד שפעילות מחוץ לכותלי המרכז ובסמוך לו יכולה לגרור בחובה גם פעילות אינה על פי הדין.
- כפי שפירטו המשיבים בתגובה האמורה, "השוק" שפעל מחוץ לכותלי המרכז ריכז פעילות שלא כדין, ובכלל זה, עסקים שאינם מורשים, ייצור מזון והחזקתו באופן שאינו עולה בקנה אחד עם הדין; אחסון בלוני גז באופן המסכן את שלום הציבור; שתייה וצריכת אלכוהול באופן המביא לידי פגיעה באחרים, פעילות אשר זלגה גם לתוך תחומי המרכז.
- בנסיבות אלו, המשיבים אינם מצדדים בחלופה האמורה.
- לצד זאת נציין, כי חלופה מסוג זה תחייב גם מעורבות ושותפות של הרשות המקומית, אשר אינה צד להליך שלפנינו.
30. עם זאת, המשיבים יבקשו לציין כי בסוגיה מושא העתירה חלה התפתחות משמעותית.
31. ביום 1.6.2016 תחל את פעילותה חברת הקייטרינג נורקייט. זאת, אחר הליך של מכרז ייעודי שהתקיים בעניין זה, מכרז פומבי מס' 3/2015 "אספקת מזון בקייטרינג ושירותי הסעדה לתפעול מערך המטבחים במתקן חולות".

32. המשיבים יפעלו אל מול חברת הקייטרינג הזוכה כדי לבחון אפשרות להיעתר לבקשות של שוהים במרכז, בעניין טיב האוכל וסוגו. זאת, כמובן, בהתייחס לפניות פרטניות של שוהים במרכז (ולא בהתייחס לפניות כוללניות בעניין).

בעניין זה נבקש לציין כי שירות בתי הסוהר בוחן את בקשת השוהים ממדינות אריתריאה וסודן, כדוגמה, לעניין מאכלים אתניים שונים, לרבות אופן הכנתם, ובהתבסס על דוגמת מאכלים אלו שנמכרו במתחם שפעל בסוף למרכז השהייה. בחינה זו נעשית אל מול חברת הקייטרינג. זאת ועוד, תהיה אפשרות להמיר פריטים בפריטים.

33. המשיבים יבקשו לציין כי החברה הזוכה פועלת כבר כיום במתקן סהרונים בו שוהה אוכלוסייה של מסתננים, ועל פי הנמסר, עד כה ישנה שביעות רצון בקרב המסתננים? מפעילותה של חברה זו.

34. המשיבים סבורים כי יש לאפשר את בחינת פעולתה בשטח של התפתחות זו, בה הושקעו משאבים רבים, הן בהליכי המכרז והן ביישום ההצעה הזוכה.

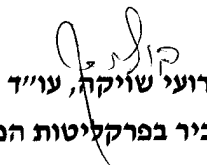
35. נוכח כלל האמור, יטענו המשיבים כי דינה של העתירה להידחות.

36. הודעה זו נתמכת בתצהירו של גונדר משנה שלום יעקב, מנהל מרכז השהייה חולות.

היום,

י"ג ניסן תשע"ו

21 אפריל 2016

 רועי שויקה, עו"ד
 סגן בכיר בפרקליטות המדינה